

**The Abraham and Millie Arbesfeld
Kollel and Midreshet Yom Rishon**

in partnership with

**The Marsha Stern Talmudical Academy/
Yeshiva University High School for Boys
celebrating 100 years**

---

*God, Torah, and the Jewish People:
Reflecting on the Yamim Noraim*

Rabbi Dr. Jacob J. Schacter
October 9, 2016 • ז' חשרי תשע"ז

10 ו יי רג מל'
מבט מלכסי נ י י ר

הלכתא

ניבחרתא איכא למשמע ממנהגא דהלילה . במקום של רבא היו סלם בקיאים בגללו והיו סלם קוראים אלל עם שליה נטרו כמי שלט בקיאים כלל כדפישי בקוערם אלל שנטאו ויאן כד ללמד מן הלכה למשה לנבך ולמי שלט נבך וגזול מקרא לית לו קנן ומה שלן לו טרגין עכשו לעשות ק מחוס דמנהגא קרי ליה (והיה דהוא נהוג) והיה דלא נהוג לא נהוג : **הוא** אומר הלילה . שניה נטר והטור שנין אחרי הלילה והוא שוקק עד שיעט והשאל לט מפרס היך מברין שס הגטר חיבין לנבך קדם שיחילו ושחל טולם מברין יחד והף על פי שהטור שחקן עד שיפחח שניה נטר הלילה לין ולעם נבך :

מכאן

שלא היה גדול מקרא לית שנין אחרי הלילה . ממתי' משנין לה אלל מפרס והנך כל הלכה דלכא דלכא למשמע ממנהגא :

מכאן

הפרקס . פירש בקוערם מחלן שבראשי הפרקס לרבי לעטט ראשי הפרקס ולא מי לוח בהלילה משמע מן פירוש הקוערם שבראשי פרקס שנין ראשי פרקס ולא יומר וכל כל דבר חין מראשי פרקס שנין הלילה עד שיגמר אה ההל וכן פירש במתנין ובסוף פרק וס (סנה דף נ: וע) לא משמע הכי דמיה נבחרתא כלל אמרו ישראל שיה עבדלו (ג) מקרא אלל ההל וכן שנין אחרי ראשי פרקס משמע שמחילת הפרק עד שיש טונה ראש (ראש) פרק טלכל דבר ודבר עד שיש וכן פרק שני טונה ראש פרק שני ועל כל דבר ודבר עד שיש וכן טולם כוון הלילה כלאח ישראל מי ישמע ה' הלל את ה' כל ניש

(ג' ד' דבר הענין)

הלכתא ניבחרתא איכא למשמע ממנהגא דהלילה . במקום של רבא היו סלם בקיאים בגללו והיו סלם קוראים אלל עם שליה נטרו כמי שלט בקיאים כלל כדפישי בקוערם אלל שנטאו ויאן כד ללמד מן הלכה למשה לנבך ולמי שלט נבך וגזול מקרא לית לו קנן ומה שלן לו טרגין עכשו לעשות ק מחוס דמנהגא קרי ליה (והיה דהוא נהוג) והיה דלא נהוג לא נהוג : **הוא** אומר הלילה . שניה נטר והטור שנין אחרי הלילה והוא שוקק עד שיעט והשאל לט מפרס היך מברין שס הגטר חיבין לנבך קדם שיחילו ושחל טולם מברין יחד והף על פי שהטור שחקן עד שיפחח שניה נטר הלילה לין ולעם נבך :

היה לה' כי טוב ושחל מהחלה הלל עד הוו פרק אחד מדלא עשה במנהגא דהלילה סמן לדבר עד הוו דנכרין ראשון הא אחרי היה להם לעשות סמן זה ומה שטרגין עכשו שניה נטר אומר נבכה יאמרו נא והטור שנין על כל אחד ואחד הוו ולא מליט מנהג זה בשם מ' נבך וקרין דמשמע כעונה :

הוא

אומר אלל ה' השיעה נא והם אומרים אלל ה' השיעה נא הוא אומר אלל ה' הלילה נא וכו' . ואפי' דאמרין במתניה (דף נג) לין מפסיקין בפסיק אלל לנטיקתא האלל שלמי שלמניה נא זכי כח כדפישי נכדרי פסידם (דף ק:).

שמע

ולא ענה יא . מי שלטי יודע לקרות ולא לעטט אס שמע וכוון אלל לכו לשמע אף על פי שלא ענה יא וכן להפליין נבטר ופניה נטר אומר קדושה אז יא שמיה רבא מברך ישיקו מהפלותן וישמע והרי קן בטונין ולכשיגמר קדושה יחזרו לתפלתן וכן יסר רב יודאי נלון כפי' כדפישי בקוערם וקמה מה דאמרין פרק מי שמעו (ג' דף נ: מ) : אם יוכל להתחיל ולגומר עד שלא יגיע שניה נטר לקדושה יתפלל ואם לאו לא יתפלל "ויל" אס כן נחודים ולמה לן טליה הלי יתפלל כדרט ולכשיגיע אס ישחק אלל ודלי אס היה שחק היה שמיעה הפסקת תפלתו ומיה שחל אפי' דשומע כעונה מ"ח טונה עדיף ומלחן מן העונות" : **אמר** רבא לא לימל אריס כרוך הבא והדר בשם ה' . ודמה דבכח תלויה' נמות דף ק: (שם) אומר אבי האי מחן דמקרי חליה לא ליקרי לדידה לא לית' והבה יבנית' לתדיה דמשמע אבה יבנה אלל לא אבה יבנה בבת אחת ולא ליקרי לדידה לא לתדיה ומפלתי (לקחתי) לתדיה דמשמע חלתי לקוחה אלל לא חלתי לקוחה כפעם אחת אחר רבא אפסקי מחלתי לית לן כה רש למת דנבחר דשמע הכי מרס ספלה סכנה :

אלל

שנין אחר מקרא לית לא לימל כרוך הבא ויכסי בניהם והדר בשם ה' דלא קיימח אברה אצולתא דלעיל ומיחי כעולתי לבעלה :

אלל עם שליה נטרו כמי שלט בקיאים כלל כדפישי בקוערם אלל שנטאו ויאן כד ללמד מן הלכה למשה לנבך ולמי שלט נבך וגזול מקרא לית לו קנן ומה שלן לו טרגין עכשו לעשות ק מחוס דמנהגא קרי ליה (והיה דהוא נהוג) והיה דלא נהוג לא נהוג : **הוא** אומר הלילה . שניה נטר והטור שנין אחרי הלילה והוא שוקק עד שיעט והשאל לט מפרס היך מברין שס הגטר חיבין לנבך קדם שיחילו ושחל טולם מברין יחד והף על פי שהטור שחקן עד שיפחח שניה נטר הלילה לין ולעם נבך :

הלכתא ניבחרתא איכא למשמע ממנהגא דהלילה . במקום של רבא היו סלם בקיאים בגללו והיו סלם קוראים אלל עם שליה נטרו כמי שלט בקיאים כלל כדפישי בקוערם אלל שנטאו ויאן כד ללמד מן הלכה למשה לנבך ולמי שלט נבך וגזול מקרא לית לו קנן ומה שלן לו טרגין עכשו לעשות ק מחוס דמנהגא קרי ליה (והיה דהוא נהוג) והיה דלא נהוג לא נהוג : **הוא** אומר הלילה . שניה נטר והטור שנין אחרי הלילה והוא שוקק עד שיעט והשאל לט מפרס היך מברין שס הגטר חיבין לנבך קדם שיחילו ושחל טולם מברין יחד והף על פי שהטור שחקן עד שיפחח שניה נטר הלילה לין ולעם נבך :

הלילה נד נדוטה : פמטנא דסלילא . ממה שלט החיים שטרגין עכשו כמיט נבכו נכסוח דמפרס ואולי שהו טרגין לעטט הלילה שני פמטס ולא יומר ואומרין כל האלל עם המקרא עד הוו ושנין הוו אחרי וחרין וקרין ועל פני אלל נטרה אור ושנין אלל השיעה נא ואלל הלילה כפי האמת עונה למדרי מהו טיקד קריאל אלל כשחקטה חמלה לפי שהכל דידין כקריאל וכן אלל כקין ט חקט אחד קרא ואחרים שומעים ואלל טיטס חקא ועכשו שכל בני ככסוטי כקין וקרין ליתו טלו ואלפי' טונין שחי פמטס הלילה והוו לה' ואלל מחלן לט יטליס ללמד מה חקט הראשונים לעטט למ שנין כקין ולנבךין : **פוא** אומר סלילא וכן אופרים סלילא סלילא לעטט סלילא . ממה שלט טרגין שהקרא שיה בהלילה ואלל שחקן וענין אחרי הלילה והוא שחקן וכן אלל מחלן לקרות עמי כסדר שלט נומרם עמי שלר ההלל למדין לט מחלן שחלה לעטט הלילה כפסחיה ושלי' לנבךין :

פוא אומר סלילא ועד פי וסס אופרים סלילא סלילא . ממה שטרגין עכשו טור הלילה פסס שניה ושאר הלל קרין טלן עמי לט למדין חקא הראשונה מי שלטי כקי אז כקי וליט ומתור אלל סוכך על המקרא דו לעטט הלילה על כל דבר ודבר ולפיכך החזיקו עכשו במנהג הזה לנבך בהלל

(כסס סס)

(ג' ד' דבר הענין)

הגרות
הרב'
(ה) רח"י ד'ס
סלל שפי סליל
וה' שחול
הי' ד'ס
שמו :
(ג) חס' ד'ס
מכו ווי
נחול ספקא
לס וסי' שפי
ל' ס' יחלן
סל על דבר :

(ג' ד' דבר הענין)

ג' סכס' וכן אמר' ס'
מפרסי וכל' ס'

(פי' ישיע' נוסח סל'
ד' על וסי' מל'יס
יזר בנבך)

רבינו תנאל

לכתא ניבחרתא איכא למשמע ממנהגא דהלילה . במקום של רבא היו סלם בקיאים בגללו והיו סלם קוראים אלל עם שליה נטרו כמי שלט בקיאים כלל כדפישי בקוערם אלל שנטאו ויאן כד ללמד מן הלכה למשה לנבך ולמי שלט נבך וגזול מקרא לית לו קנן ומה שלן לו טרגין עכשו לעשות ק מחוס דמנהגא קרי ליה (והיה דהוא נהוג) והיה דלא נהוג לא נהוג : **הוא** אומר הלילה . שניה נטר והטור שנין אחרי הלילה והוא שוקק עד שיעט והשאל לט מפרס היך מברין שס הגטר חיבין לנבך קדם שיחילו ושחל טולם מברין יחד והף על פי שהטור שחקן עד שיפחח שניה נטר הלילה לין ולעם נבך :

ההוא שחל אפי' דשומע כעונה מ"ח טונה עדיף ומלחן מן העונות" : **אמר** רבא לא לימל אריס כרוך הבא והדר בשם ה' . ודמה דבכח תלויה' נמות דף ק: (שם) אומר אבי האי מחן דמקרי חליה לא ליקרי לדידה לא לית' והבה יבנית' לתדיה דמשמע אבה יבנה אלל לא אבה יבנה בבת אחת ולא ליקרי לדידה לא לתדיה ומפלתי (לקחתי) לתדיה דמשמע חלתי לקוחה אלל לא חלתי לקוחה כפעם אחת אחר רבא אפסקי מחלתי לית לן כה רש למת דנבחר דשמע הכי מרס ספלה סכנה : אלל שנין אחר מקרא לית לא לימל כרוך הבא ויכסי בניהם והדר בשם ה' דלא קיימח אברה אצולתא דלעיל ומיחי כעולתי לבעלה :

הלכות תשובה

מצות ישיבה אחת. והוא שישב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה :
 וביאור מצוה זו ועיקרים הנדרשים עמה בגללה בפרקים אלו :

בספר משנה פרק ראשון בספר משנה

מכאן נבין ונראה שיש להם זכות כשנזכר להם רצונו להיטות את ראשם אל ה' ויודו דברים :
 מצאתי כתוב דליתא בשאר ס' ארבי חות : כיצד מתודין וכו'. יומא
 ס' למד להם החטא (ל"ו) ח"ד ט"ד מתודה שיתן פסחתי החלתי וכו' וכן נמשך כול אומר
 ט"א ט"ן ופסע וחטאה דכתיב ר"מ ומכ"ל ט"ה אל חזונו פסחתי אל ה' כפרתי חטאי אל
 כשנזכר ומלמד שהחטא מ' כחזונו ועל הפרדים
 חזר ומתודה על החטא ללא כך היה מתודה
 החלתי שיתן פסחתי וכן נזכר הוא הומר
 הפסע כס לטויה השנים כרשעט וכן כשליה
 הוא לומר החלט והרשעט ומרדט וכן כשליה
 הוא לומר החלט והרשעט והרשעט ומרדט
 ללא מהו שומר ט"ה ט"א ט"ן ופסע וחטאה
 אחר ט"ה לט"ה חק"ה רכש"ל כשעה שישלח
 וכוהיה

א ב ל מצות שבתורה בין ישיבה בין לא תעשה אם
 עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה
 כשיעשה תשובה וישב מחטאו חייב להתודות לפני
 האל ברוך הוא ישאמר איש או אישה כי ייעשו וגו'
 ותתודו את חטאתם אשר יעשו זה וידו דברים. וידו זה
 מצות ישיבה. כיצד מתודין אומר אנה השם חטאתי עויתי
 פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי

במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה. וזהו עיקרו של יודו. וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובה. וכן
 בעלי חטאות ואשמות בעת קרבנותיהן על שנתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה.
 ויתודו וידו דברים שנאמר ותתודה איסר חטא עליה. וכן כל חטוייבי סירות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן
 [6] במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו. וכן החובל בהכירו והמויק כמינו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו
 א"ע"ל (ל"ק כ"ג. ס"ד ח"ד כ"ד ק"ג : א"ע"ל כ"ג י"ז : י"ז
 אינו

(מצות וידו על החטא)

שסג. ב. שנצטוו להתודות לפני ה' על כל החטאים שחטאו בעת שנתנחם:
 עליהן, והו ענין הוידו שיאמר האדם בעת התשובה אנה השם פשעתי ועויתי
 כן וכן, כלומר שיזכיר וזכר ששעשה בפירושו בפיו ויבקש כפרה עליו ויאריך
 בדבר כפי מה שיהיה צחות לשונו, ואמר וזכרונם לברכה שאפילו החטאים שחייבה
 התורה קרבן עליהם צריך האדם אל הוידו עם הקרבן, ועל זה נאמר דבר אל בני
 ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם למעול מעל בייך ואשמה הנפש
 היא והתודו את חטאתם אשר עשו, ואמרו במכילתא לפי שנאמר והתודה אשר

ע"י הוידו

מצוה שסד, מצות וידו על החטא

(א) [א] שנצטוו להתודות כו'. עיין ר"מ הלכות משונה מפ"א
 עד סוף ההלכה. ולכאורה נלענ"ד מדברי הרב
 המחבר דהמלות עשה דכאן אינה החטובה, רק הוידו צפה, דגזירת הכחוש
 היא דאם מתנחם מהחטא צריך להתודות בפיו, ככל מלות עשה שחלוייה
 בדיבור כגון קריאת שמע ודומיהם, וכן נראה מלשון המכילתא [ספרי זוטא
 במדבר ה', ה' שמיא הרב המחבר, ועדיין היימי אומר שאין הוידו אלא
 בארץ ישראל כו' מנגן אף בחוץ לארץ כו'.

מ"ת י"ז

וכך ה'ה אומר: **אנא השם**, חטאתי, עריתי, פשעתי לפניך
אני וביתי. **אנא בשם** כפר נא לחטאים, ולעונות ולפשעים,
שחטאתי ושערתי, ופשעתי לפניך אני וביתי, בכתוב
בחורת משה עבדך מפי כבודך: כי ביום הזה יכפר עליכם
לטהר אהבכם, מפל חטאתיכם לפני יי-

שחרית ליום כפור — עמידה

ויקרא טו / יי • אחרי מות

On the Sabbath add bracketed words. [If forgotten, see Laws §18-22.]

אל הינו ואלהי אבותינו, מחל לעונותינו ביום **וישחט**
וחטאתינו מנגד עיניך, כאומר: אנכי והעבר פשענו
פשעך למעני, וחטאתיך לא אופר. ונאמר: מחיתי קעב
פשעך וכענו חטאתיך, שובה אלי כי גאלתיך. ונאמר: כי
ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאתיכם לפני
יהוה יתקדשו. **וישחט** **וישחט** **וישחט** **וישחט** **וישחט** **וישחט**
במצותיך ותו חלקנו בתורתך, שבענו מטובך ושפחנו
בישועתך. **וישחט** **וישחט** **וישחט** **וישחט** **וישחט** **וישחט**
וישחט וטהר לבנו לעבדך באמת, כי
אתה סלחו לישראל ומחלו לשבטי ישראל בכל דור ודור,
ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח, אלא אתה. ברוך
אתה יהוה, מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו בית
ישראל, ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה, מלך על כל
הארץ, מקדש **וישחט** ישראל ויום הכפורים.

עבודה

רצה יהוה אלינו בעמך ישראל ובתפלתם, והשב את
העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל. ותפלתם
באהבה תקבל בציון, ותהי לציון תמיד עבודת ישראל
עמך.

ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים. ברוך אתה יהוה,
המתחזיר שכירתו לציון.

כו בגדיו ורחץ את בשרו במים ואחריו יבוא אל המחנה: ואת
פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא אתדמם לכפר
בלקדש ויציא אל מחוץ למחנה ושרפו באש את עורתם ואת
בשרם ואת פרשם: והשרף אתם יכבס בגדיו ורחץ את בשרו
כט במים ואחריו יבוא אל המחנה: והיתה לכם חקת עולם
בלקדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם וכל מלאכה
ל לא תעשו האורח והגר בתוככם: כי ביום הזה יכפר עליכם
לא לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו: שבת שבתון
לב היא לכם ועניתם את נפשותיכם חקת עולם: וכפר הכהן
אשר ימטח אתו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו ולבש
לב את בגדי הכר בגדי הקדש: וכפר את מקדש הקדש ואת אהל
מועד ואת המזבח יכפר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר:
לד והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל
חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה יהוה את משה:

"ונסלח לכל עדת בני ישראל"

כפרת היום עומדת במרכזו של יום הכיפורים: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (ויקרא טז, ל). מהו יתרונו של יום זה על כל שאר ימות השנה? ביום הזה הקב"ה קרוב יותר לישראל מכלל הימים, וכיום הזה כלל ישראל וכל הפרטים שבתוכו נמצאים במצב של "לפני ה'". ביום הזה נמצא היהודי בקרבתו ובנכוחותו של הקב"ה.

ז' א' 186-87

הוידו. בעל ה"תניא" מפרט ומתנה את המנהגים כפי שהם נזכרים במחזורים כולם, וכך הוא מסביר את אמירת הדברים על-ידי הכהן הגדול עפ"י הסדר השם, בשם, השם: כאמירה הראשונה קיים קשר הדוק בין "אנא" ו"השם" מפני שישנה כאן בקשה נרגשת של המתוודה אל הקב"ה, כי יקבל ברצון את תפילתו וידויו - אנא השם! אולם באמירה השנייה מן הצורך לדייק ולשים פסיק אחר מלת "אנא" ("אנא, בשם") והיוצא מכך הוא שהמתוודה מבקש: "בשם כפר נא" והבית היא "ב' הכלי" בדומה לזו שבמסוק "כי ביום הזה יכפר עליכם", כלומר: באמצעות, על-ידי. (דומה לזה גם האמירה "אנא בכח גדולת ימין" שבה ה"ב" של "בכח" היא "ב' הכלי", היינו על ידי כח גדולת ימין). אף כאן, בוודאי הכהן הגדול ביום הכיפורים, יש באמירה השנייה של "אנא, בשם" בקשה ותחינה להקב"ה, כי יכפר ויסלח בכוח השם הגדול והנורא. כאן הדבר המכפר הוא - השם, ואילו קודם לכן ראינו כי הדבר המכפר הוא עיצומו של יום.

לכאורה יש כאן תרתי דסתרי, אולם הנכון הוא לומר שאם מצד אחד הדבר המכפר הוא עיצומו של יום ואילו מצד שני הדבר המכפר הוא השם הנכבד והנורא, הרי המסקנה היא שעיצומו של יום והשם הנכבד והנורא הם היינו הך - קדושת השם הגדול היא עיצומו של יום.

מהו אפוא ה"מכפר" ביום הכיפורים? - הווי אומר: עיצומו של יום. וכך פוסק הרמב"ם ש"עצמו של יום הכיפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם" (הלכות תשובה א, ג) אלא שענין חשוב זה, שהוא ביסודו של יום הכיפורים, אינו צריך להיות מודע לנו מחמת "לומדות", כי אם מחמת הצורך לבטאו ולהדגישו בשעת תפילותינו וידוינו. אנו אומרים "כי ביום הזה יכפר עליכם וכו'" ויש לדייק באות "ב" של המלה "ביום". האות "ב" באה לבטא את המושג של "במשך", וכאשר אנו אומרים "מחל לעונותינו ביום הכיפורים הוה" ייתכן לפרש, כי "ביום" - משמעו במשך היום הזה. אולם ייתכן גם לפרש את המלה "ביום", על-פי האבן עזרא והרמב"ם, בתורת "ב' הכלי", כלומר "באמצעות", "על-ידי" היום הזה. לאור דווקא במשך היום, כי אם באמצעות ועל-ידי עיצומו של היום. "ב' הכלי" הזה יש לו משמעות וחשיבות מיוחדות ביום הכיפורים. "מחול לעונותינו ביום הכיפורים" - פירוש הדבר שאנו מבקשים מהקב"ה למחול לנו בכוח עיצומו של היום, בכוח קדושתו וסגולתו.

הנה ענין נוסף: בתוספות שבמסכת יומא (לה ע"ב) מובאים דברים מהירושלמי (יומא ג, ז). הכהן הגדול היה מזכיר את השם שלוש פעמים בכל אחד מוידויו: "אנא השם חטאו, עון, פשעו לפניך עמך ביה ישראל; אנא בשם כפר נא וכו'"; "כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ה'". אומר הירושלמי, כי בתחילת הוידוי היה הכהן הגדול משתמש בלשון "אנא השם" (כהא הידיעה) ואילו בפעם השנייה היה אומר: "אנא בשם". לכאורה קשה לתפוס כיצד מתאים הביטוי "בשם" לדברי

ג' א' הווי צדק סיון ח"א

כה שאמר מאס אחד נכרטה פהים דכסן אחד יוכל לומר נכח כפאים ופארי הבהים ישמעו וזומע כעונה. סגס אס היה מקום לומר קן נודאי דהיינו מדויחין כזה לפרט לבון המבנה במסכת מגילה (דף כ"ד) המפטיור נכניא ט' והוא שורם על שכע והוא נובא אח כפיו, דלא ידענו סידוכה של המבנה נכביטוט דהא כל כסן נובא כפיו. ולפי"ו נוחא דהוא יאמר הפאוקים להוליא שארי הבהים. אמנס עייק סדכר לא נהירא כלל דשומע כעונה שייך רק בדכר דלין לריך בו אלא אמירה לחודא. אבל בדכר כהנים דלריך קול רס כחרס האומר לחכירו וכמו דנפקא לן כסוכיה (דף ל"ח) מקריא דאחור להס וכוה לא שייך שומע כעונס דהרי ענייתו של הכסן השומע כדי אינו נשמע להעס השומעים ולא עדיף הך כסן השומע מאס היה למר מפורס כזה רק רק כלחש דלא ילא. ועיין במג"א סי' קכ"ח ס"ק י"ז שכתב בשם מהר"ט דלין כהן אחד מכרך והאחמים יענו אמון משני הציורוף, וזה לא קאי רק על הנכנס שמקורם דכה מהני שומע אכל הפאוקים ודאי נראה דלא מהני:

הטעם שנהגו כל הקהל לקרוא עשרת בני המן

הגרשתי זוין אמר בשם הגאון הרוג'צ'ובי שנתן טעם למה שנהגו צבור השומעים את חמגילה מפי הקורא, שאומרים בעצמם את הפסוקים של עשרת בני המן, ונתן טעם לדבר עפ"י מה שכתב בשו"ע (סימן תרצ סעיף טו) שעשרת בני המן יש לומר בנשימה אחת, ומשום כך צריך כל אחד בעצמו לומר את עשרת בני המן, ואין יוצאים בזה ידי חובה בשמיעה, משום דרק את הקריאה בעצמה אפשר לצאת מדין שומע כעונה אבל לא את הנשימה אחת, והוסיף לזה דברי התוס' בברכות (דף מו ע"ב ד"ה הטוב והמטיב) "ש'נאמן' כברכת ההפטרות נכתב גדול, שבימים הראשונים היו רגילים לעמוד כל הקהל ולומר 'בקול רם' נאמן אתה, והיינו שצריכים לאמרו בקול רם א"א לצאת ע"י שמיעה, לכן אומרים אותו כל הקהל, וכעין זה כתב בספר "בית הלוי" על התורה (סוף ח"א) שמשגיג שם על ח"א דכהן אחר יכול לומר ברכת כהנים ושאר הכהנים ישמעו ושומע כעונה, והשיג עליו דשומע כעונה שייך רק בדבר שאין צריך בו אלא אמירה, אבל ברכת כהנים דצריך 'קול-רם' לא שייך שומע כעונה, דאת השמיעה בעצמה יכול להוציא בתורת שומע כעונה אבל לא את ה'קול-רם'.

מסורה
הש"ס

הוציאו לו פרק המיש יומא 3

רבי תנאל 108

בגורים סמס מיני לבעים בעלמא ואין כהם מתאם כלל הלא הישק
למקדא אלא כותם בולט ולא כותם שוקע וכל שכן כדבר זה
שאינו לא שוקע ולא בולט אלא מין לבע בעלמא יגורא לא הליט
ישראל מותר לטר לרזח כמיני לבעים ואין כזה מאוס לא תעשה
לך פסל דלא אכר אלא פרטף נמחר
מקוק כטסר אכל כמיני לבעים נמחר
כדלמך כמקוק הכחיס (ניג דף נ"ד)
האר טרה ככסי הכר קנה דרב לא
קנה לעינתא דבי רב אלא כטריתא
והקנה סס רביט שמואל והאמר
"דכוור לא קנה אלא כלמה כעדר"
הסחא והדין והחס לא היט טרה
כריה אלא לזרין בעלמא מטעם
למטעים ופרחם אכל טרה חיה ו'
שוק חשיבא ולא בעיקן אמה כעדר
הסחא אלמא דרב ליר טרה חיה
ושוק אלא ודאי כמיני לבעים מותר
והא דתניא במתלהא לא תעשה לך

כאיש המעודה בלידה שלו אמר ריש
לקיש בשעה שבגבם נכרם להכל רא
ברובים המעודין זה בזה הוציאן לשוק
ואמר ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן
קללה יעסקו ברבים הללו מיד הילום
שנאמר "כל מכבדיה הילולה כי ראו ערותה:
ושתיה היתה נקראת: תנא *שכמנה"
השרתה העולם תגן כמאן דאמר מציון נברא
העולם ותניא רבי אליעזר אמר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר "בצקת
עפר למצק ותנבים יחבקו רבי יהושע אמר עולם מן הצדדין נברא
עפר למצק ותנבים יחבקו רבי יהושע אמר עולם מן הצדדין נברא
שנאמר "כי לשלג יאמר יהו ארץ ונשם מצד נשם כמדות עוז רבי
יהודה (ויפתא) אמר אבן ידה הקביה בים ככעו נשרתה העולם שנאמר

כאיש שפטרם בליים על. הכתב חזקו כלאסו כין וזמטו:
פולטוס לשוק. קיפלוס מן הטול: פליון נכרל. לין נכרלל
הדלה וסביביה נדבקו רנבים מל סף העולם מל לז: כלאס פפר
לפולק. מלק אחד היה לו ומסס נדבקו רנבים סביבו: מן סלודין
תורה אוד נכרל. ארבע מלוקת היו לו ומסס
והלך מכל לז עד סלודק כאלמשיס:
כי לשלג יאמר מול ארץ. תעשה
ארץ ומתקן נשם מחר וגשם ממדת
מלרנכע לודין סריח והגשמיס להשמיס
ארץ: פליון פכלל יוסי. כמריה ססב
מלודוס ספסיס. מלרחה וסכביס:
היג שולחת השמים משמים נבדיל
ושתלוח הארץ מן הארץ נבדיל: (ססר פ"ג)
כמגדנל

המוכר את הספינה פרק תמישי בבא בתרא ז

סדרת הש"ס

אחר גישה רחוב .
 על כי נשנים החוקים
 זה מה על אחד טור
 שנקרא רחוב היה
 חסד וזה סדר ה
 לשר זה . והיה נקט
 חסד תרי בני דין
 ביה ובדייה והיה
 רוב זה חסד פשוט
 כגון להאי כגון . ולא
 נסוף של זה נסוף
 סתם חסד לשר
 אפי' פשוט זה : ואחר
 הדם . היה רח סתם
 גדולה שיה שלם
 יורה דם בגיית עד
 לב חסדים ויורה עד
 תרומה כגון הרח
 אפי' לא נל הפשוט
 לשר : ושניה כי
 מלכא רשדית . שחש
 היה שמה בן לדין הכל
 לא שאין רשע על שר
 לרשות עשה כל כך :
 והרעה . שיה מלה
 רוב : ואחילא בר יוסא .
 רוב של זה ל' אלו
 זה אחד שגור : רמ
 טעמה . כלומר עשה
 רחי וסרוב אחר רחי
 סרוב את הירדן של
 היו חסדים יעלן לרין
 עד שיה נסוף :
 אקרוסא . שערד :
 כקרוסא דהרומא : כגאוו
 כך של אגרוניא :
 פושקבא . שרד נקבה
 ובלעיה לתניא חסדי
 עלה זה וחייל על
 אילת : אם כל רחי
 או לרד החיה לאו
 וילן לא חסדי . שיהיה
 סבל שום על כיעול
 כל כך . שנכנס לו אחר
 שרין קון שנקרא אבלי
 סינא כגוריו השליטי
 דום לרדא בלשר לשפת
 דום לוי שאין היה
 סבל שום חסד כרוב
 דרוב מניה שיקפודו

דכ"ו גרסי' לדידי חוי לי אורזילא בר ראימא דהי כי הר חסד .
 פירוש שופר של רחם הכר ומתרגומין שופר האילים אורזילא
 דלילא וכן כסוף זכחים (דף קנ"ג) ר"ה אורזילא) דלמד החס בשלמא
 לר' יוסק דלמד לא יד מטול לא"י היט דקס רימא החס אלף לר'ע'
 רימא היכא קס א"י ינא גורלות
 הכיטו לחיבה ופרך והלמד רבה בר
 בר חנה לדידי חוי לי אורזילא דבר
 ראימא דהי כי הר חסד ולי גרסי'
 אורזילא רימא היט דג שכים א"י
 מחי קאיא ליה האמריק נפ' קמא
 דקדושין (דף י"ג) לא עזרה על דגים
 שכים . ר"ה ור"י : **ואפי"ק** טפחא .
 היט רעי כדלמד בחלק (סנהדרין
 דף נ"ג) האמיניה וליחיב כטולא
 דטפחא דחמריה : **ודמו** כמאן
 דמיבסמי . מלאן משמע כמ"ד בחלק
 (ס' דף ק"ז) מחי מקבר י' ליה
 חלק לשולם הכא :

לפרי גישרי דרוגנג . סס לופו הגרה והיו רחוקין זה מזה והיה (ח)
 חלג מפדוקה זו לפדוקה זו : פרסי כפס דפפרס . שניהם מלחיס
 יין והיה מוריק פרוייהו כיחד זה בחוך זה כהדי דקמסור וחוט
 כשפר לפי טפה לחח ולפי"ס שהיה לחוט יום רחם סערה שהיו שולין
 תורה אור
 אחרי גישרי דרוגנג ושואר מהאי להאי ומדאי
 להאי ונקיט חרי (ה) מזני דחמרא בדיה
 ומריק מהאי להאי ומדאי להאי ולא נמפא
 נימפחא לארעא ואחרו דזום יעלו שמים
 ירדו הרומות היה עד דשמעו כי מלכותא
 וקבלתו אמר ירבה לדידי חוי לי אורזילא
 בר יומיה דהיה כדר חבור ודר חבור כמה
 דוי ארבע פרסי ומשאבא דצואריה חלחא
 פרסי ובי מרבעתא דדישיה פרסא ופלנא רמא
 כופתא וסבר ליה לירדנא ואמר רבה בר בר
 חנה לדידי חויא לי היהיא אקרוסא דהויא
 כי אקרא דהגרוניא ואקרא דהגרוניא כמה
 דהיא שחין בתי אתא חנינא בלעה אתא פושקבא
 באילנא חא חוי כמה נפיש חיליה דאילנא אמר רב פפא בר שמאלאי
 לא דהיא רחם לא הימני ואמר רבה בר בר חנה יומנא דדא היה קא
 אולינן בספינתא וחוינן דהיא כוורא : דיהבא ליה אכלה שינא
 באוסיי (ג) ואחרתו מיא ושדודו לנדא
 וחרוב מניה שחין כרזיו ואכול מניה שחין כרזיו ומלחו
 מניה שחין שחין ומלאו מתד נלגלא רעיניה חלה מאה גרבי
 משדא וכי הדרן (ג) לבתר חריסר ירחי
 שחא חוינן דהיה קא מצסי (ד) מגרמי מטלחא ויתבי
 למבנינה רנך כרזיו ואמר רבה בר בר חנה
 יומנא דדא היה קא אולינן בספינתא וחוינן
 דהיא כוורא דיהבא ליה חלחא אגביה וקדה
 אגמא עילויה סברינן יבשתא היא וסלקינן
 ואפינן ובשלינן אגביה וכד חב גביה אחהפיך
 ויא לאו דדה כקרבא ספינתא דהיה
 סבעינן ואמר רבה בר בר חנה יומנא דדא
 היה אולינן בספינתא וסגיא ספינתא
 כין שיצא לשיצא דכוורא חלחא יומי
 וחלחא לילוחא אידו בוקפא ואגן
 כשיפולא וכי חיסא לא מסגיא ספינתא
 מוכא כי אתא רב דימי אמר כמידם
 קומקמא דמיא מסגיא שחין פרסי
 ושאר פושא נירא וקדמה

(א) [אמרי קני : ע"ס
 וכן אילן רב בר בר
 חנה ולא מרי (ספ"ג)
 (ב) [אמרי קני : ספ"ג
 כגון ותיס מבי"ר :
 (ג) [ג"י ספי' מלין פס
 ר"ה ק קי"ח דרמב"ם
 ועיילא ליה ש"ס
 כמס"י ותי"ר : (ר) ר"ה
 ואמר רבה בר בר חנה
 א"ל דהיא ספינתא חא :
 (ח) פ"ה אורזיה :

הגהות הב"ח
 (ה) נמי ותיקא פרי כ"ה
 דחמרי : (ג) סס פ"ה
 כ"א"י ותיקא חלחא :
 (ג) סס ותיקא חלחא
 וכבר כריעי לירדנא לפי
 טעה עד שמסמסויה
 המים מעט מעט :
 אקרוסא . לפדוקה :
 דהגרוניא . גדול היה
 לחוטו כדך :
 ואקרוסא דהגרוניא
 כמה סוס שייסין כסי .
 הגמרא קאמר ליה :
 אפס פנינא . רבה קאמר
 ליה : פושקבא . שורב
 נקבה : כלינא . על עקב
 אחד כדך העופים :
 לא סיפני . לא האמתי
 כוורא . דג : אכלס
 פנינא . שרין קון :
 כפלוסיי . כגוריו של דג
 נכנס השך ונראה
 לי הדיט' כליבית כדלמחא
 (שנה מו : פ"ט) שלכה
 איוסין הן (ט) חלג על
 הגור חסד